

Tomšić: Iz Beograda su im obećali avijaciju... avijacija nije stigla

by **Bjelovarac** — 22/12/2022 in **Velike teme**

👍 0 🗨️ 0 💬 0

PIŠE: Željko Brkić

Kao oficir JNA u ožujku 1991. došao sam u Bjelovar, primio sam dužnost, gdje je bilo određeno slobodno mjesto, a to je bio oklopni bataljun koji je nanovo formiran. Bio je to bataljun za spremnosti za upotrebu i borbu u roku od dva sata, na bilo koji način, pokretom, željeznicom, vlastitim hodom, u određenim pravcima gdje se za to ukaže prilika.

Da se neće mirno rasplesiti kriza u Hrvatskoj shvatio sam kad je vojska intervenirala u Sloveniji i kada je tamo doživjela poraz. Slovenci su odmah napustili JNA i prešli su u Sloveniju. To je poljuljalo sve jer više Jugoslavija kao takva ne postoji. Jedan se sprema za izlazak, a i druge republike teže tome.

Onda je bilo dezertiranje vojnika. Vojnici su neki otišli pa su ih roditelji vratili natrag, međutim većina nije. Neke starije su otišle na godišnji odmor, više se nisu vratile. Kod nas u Hrvatskoj desila se pobuna, balvan revolucija. Svatko od nas je imao neko svoje mišljenje kako tu situaciju razriješiti. Ali, mi smo bili svih nacionalnosti, svatko je imao neko svoje mišljenje i mi smo to svoje mišljenje, ne javno, ali smo između sebe diskutirali i raspravljali o tome, i vidjeli smo, barem sam ja vidio tako, da srpski nacionalizam vlada u vojsci. Ja ga do tada nisam primijetio nikada, čak ni u službi.

U mojoj jedinici bilo je najviše Hrvata, tako da su moj bataljun zvali ustaškim bataljunom. Ja sam to predočio tadašnjem političaru, komandantu, međutim nitko na to nije reagirao. Od tada sam ja vidio da za mene tu posla nema i tada ja stupam u kontakt sa Štabom teritorijalne obrane, tamo je bio Stjepan Budinski, a mi smo bili kolege jer je i on bio oficir koji je prije dvije godine otišao iz kasarne, a to sam postigao preko svojih prijatelja, Špehar Drage i Špehar Vesne, koji su mi organizirali sastanak s njim i, drugo, bili su mi kuriri.

Suprotstavljanje u kasarni

Stalno su se pitali ovi iz grada, zašto, što čekam. Ali, ja sam se suprotstavljao u kasarni, nisam im davao za pravo. Ja sam branio Tuđmanovu politiku, oni Miloševiću. Premda, moram iskreno reći, nisam ni sa Tuđmanovom bio zadovoljan, ali više volim Tuđmana nego Miloševića i moje opredjeljenje je bilo

sa Budinskim sam poslije toga stalno kontaktirao i okupljao sam sve starije Hrvate u kasarni. Nama je naređenje iz Štaba bilo da moramo ostati što duže. Znači, oni su to tražili. Da oni imaju jednu opciju sa nama, kad se napadne kasarna što mi trebamo uradili. Nismo znali što, ni kako, ali da će se znati.

U vojarni u Bjelovaru bilo nas je preko 20, što oficira, što podoficira Hrvata.

Ali, bili su tu i časnici drugih nacionalnosti. Veno Horak, on je Čeh, on je htio izaći iz kasarne, ja sam ga vratio sa kapije – Veno, ne možeš ići dok ne dobijemo odobrenje. Budući da sam ja bio zapovjednik ovog gotovog bataljona, mi smo imali svaki tjedan provjeru borbene gotovosti i provjeru stanja tehnike. Znači, išli smo na Lepirac, na naše vježbalište koje je poprilično veliko i mi smo tu vršili jednu vježbu, kondiciju tehnike, da bi se na kraju zaustavili na vrhu Lepirca i onda bi vršili jednu analizu, da vidimo što se pokvarilo, radi li veza, radi li tehnika onako kako treba. I ja sam to preporučio, jer sam čuo da Štab TOO ima spremne posade za, kad dođe preuzimanje objekata, da tehniku koja je na sajmištu, da bude spremna da oni to preuzmu i da se to brzo riješi. I sad sam ja, kad sam bio na sastanku s Budinskim, ja sam mu rekao – ja sam u stanju da vam kompletan bataljon sa posadama, sa tehnikom, municijom, sve na svome mjestu, da vam to predam. Znači kako?

Gore su bili posađeni kukuruzi. Vi čekajte sa policijom, sa ostalim u tim kukuruzima, sa posadama, ja ću postrojiti jedinice, okrenut ću ih u suprotnu stranu. Kad ja njih postrojim, ja ću komandu mirno i vi iskočite i razoružajte nas. Gotovo. On je bio složan s time. Rek'o – samo recite kada možete, dogovoriti ćemo se točno. Međutim, on je zvao Zagreb, Zagreb to nije odobrio, i to je propalo.

Strah od KOS-a

Mene osobno pratio je KOS. Jedan je potporučnik bio, koji je prije bio oficir pa je unaprijeđen, došao je negdje iz prekomande, on je mene pratio u stopu. Gdje sam ja išao po kasarni svuda, ja sam to primjetio. Bio sam oprezan, rek'o, ako prvi netko pogine, to ćeš biti ti.

Mi smo se bojali da nas KOS ne pohapsi. On je čak jednog svog, onaj Golić Dragan, major, njega su uhapsili, stavili su ga u pritvor zato što je bio u Koprivnici na osiguranju jednog objekta pa je ukrao nekoliko eksploziva TNT-a od 100 grama pa je to prodavao valjda. Onda su ga uhapsili, provjerili su, našli to, i zatvorili ga.

Mi smo svaki dan išli kod jednog u kancelariju na kavu i to vam je bila debata. Svatko je iznosio svoje argumente i tu vam je bila borba, i tu se najbolje vidjelo kakvo je mišljenje. A najopasniji je bio političar kojeg su ubili...

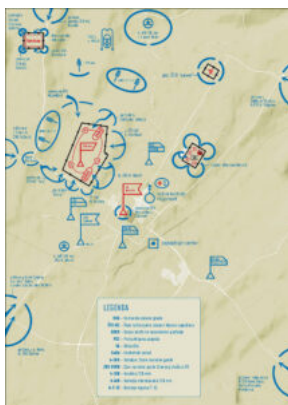
On je bio najveći nacionalist. Potpukovnik za moralno-politički razdor. Kad je naša jedinica bila u Pakracu na razdvajanju tih snaga, on je došao u kasarnu, sva se vojska skupila na zbornom mjestu i on je pričao što se dolje događalo. Ja kad sam to slušao, meni se kosa na glavi dizala. Govorio je da hrvatska policija hvata ljude, zatvara ih u crkvu, ubija, žene siluje, nekoliko ih je zaklano. Sve ono što su ustaše radile u Drugom svjetskom ratu. I to sva vojska sluša. Pa, rek'o, nije moguće da se tako nešto dešava. I kada su se prvi vratili odozdo i kada je došao moj zapovjednik Dreković, pitam ga ja – čovječe, što vi radite? Kaže – ništa od toga nije bilo, ja sam bio dolje, razdvajao ih, još smo se s policijom dogovarali, regulirali to, veli, suradnja je bila. Evo što on sve može da napravi. Vasić Miljko je bio taj.

Prijetila je opasnost da nas razotkriju i da nas pohapse. To je bio 16. rujna. Ja sam zvao preko kurira Budinskog i rekao sam mu – mi ovdje jednostavno više izdržati ne možemo. Meni je ta noć bila, ta 15. na 16., meni je toliko bila kritična – jer mi smo spavali u vojarni – da sam stavio naoružanog stražara ispred svoje kancelarije i rekao sam mu, ako netko navaljuje unutra, ne može ući. Ako ga ne možeš maknuti, makni se, ja ću otvoriti vatru. Međutim, nije se desilo ništa. Morali smo izaći van. Kurir mi je donio poruku tek u 12 sati, ja sam ujutro to tražio, da možemo ići van. Ja sam sve obavijestio i mi smo svi napismeno tražili da nam da otpust JNA i da idemo van. To je bio 16. i mene su za par minuta razdužili sa svim. Presvukao sam se jer smo mogli tada ići u civilu, uzeo sam samo svoju torbicu. I onda kad sam došao na kapiju, sjetio sam se, auto mi je bio ispred zgrade, da su mi svi planovi veze u toj torbici. Rek'o, sad ako netko posumnja u to, sad će me zatvoriti, neću se izvući. To mi je bio taj trenutak. Kad sam sjeo u auto, unutra, otišao sam van, onda su me na punktu zaustavili, rek'o – ja bježim – a ljudi su me poznali, rek'o – idem do Budinskog u Štab TOO. Kad sam došao u Štab, odmah su me obukli. To je bilo negdje oko 4 sata popodne.

Sve su nas izbacili, čak je jedan Srbin s nama otišao. Ali, tome je žena bila Srkinja. Onda ga je ona napala i sutradan ga opet odvela u kasarnu.

U to vrijeme su pale kasarne u Križevcima i u Virovitici pa je došlo puno sredstava k nama i došli su topovi T12. Došlo je šest komada, od toga je pet bilo ispravnih, jedan nije imao nišanske sprave. I došli su BOV-ovi, to tu borbena oklopna vozila, mislim da je došlo tri komada.

I velim ja svom zapovjedniku – znate što, dajte vi mene odredite da ja pripreme vršim za napad na vojarnu sa ovim sredstvima što su došla. I ja sam dobio od Glavnog stožera imenovanje za zapovjednika obrane grada Bjelovara. Predložio sam odmah da se izvrši mobilizacija VES-ova, vojne evidencione specijalnosti, za tehniku koja je došla. To je Budinski prihvatio i mi smo preko Radio Bjelovara vršili mobilizaciju. Puno se ljudi odazvalo, mi smo si uzeli onoliko koliko je trebalo. Pa smo formirali bateriju T12 od tih pet topova, onda šest topova B1 je došlo, pa je Mišir Zvonko, on je bio u 105., ne znam na kojoj funkciji, ali on je bio artiljerac pa je on formirao jednu bateriju B16, sa šest sredstava. I jedan vod protuoklopnih vozila, da to bude jedan formirani bataljon, za izvršenje ovih zadataka. Imali smo i minobacače 120 mm, i tu smo bateriju formirali, međutim nismo imali nišanske sprave. Pa smo njih stavili u pričuvu, bili su gore iza Plavnica. Oni su tu bili, ako nađemo nišanske sprave, pa ćemo ih onda upotrijebiti.

Planiranje napada

Došao je iz Zagreba, iz Glavnog stožera, pukovnik Škarec Želimir, koji je htio ovdje vidjeti kakva je situacija i razgovarali smo o Operativnoj zoni. Ja sam mu prenio što imamo i ja sam mu rekao da ću napraviti plan napada na vojarnu.

Kad je došao Škarec drugi puta, on je došao sa naredbom od Glavnog stožera da se Bjelovar mora zauzeti 29., a 30. Koprivnica. On je sa sobom doveo jednu bateriju minobacača 120 mm, doveo je jedan bataljon iz Ludbrega i jednu satniju koja je valjda bila zaštitna satnija Glavnog stožera. I sad smo im dali zadatke.

Ja sam osobno svaki top T12 u Hrgovljanima dopeljao, dao mu mjesto i dao mu cilj. Jer su oni postavili tenkove ispod, prema onom potoku Plavnica. Prvo plotuni koji su bili moraju ih srušiti. Onda, gore kad se ide, od one radarske baze, Mišir je tu postavio svoje topove. Znači zatvorili smo odozgo, zatvorili smo ovdje i BOV-ovi su trebali biti gore iznad Lepirca. Ako su oni imali plan izlaska u Bilogoru i spojiti se s Koprivnicom, onda su oni bovovi tamo. Ovdje, Matije Gupca se zove ulica uz kasarnu, tu smo stavili bataljon iz Ludbrega, a minobacači su bili na strelištu. A ova satnija koja je došla iz Zagreba, nju smo stavili na glavnu ulicu ispred kasarne. Tako da smo to zatvorili.

Osobno sam rukovodio tim bataljonom. Zapovjedno mjesto je bilo za nas gore u domu gdje su bili vatrogasci, odatle se rukovodilo. Da nije bilo tih topova T12, mislim da kasarna ne bi pala. Mi smo uništili deset tenkova, tri transportera, uništeno je i šest samohodki, mislim da su one uništene minobacačkom vatrom. Jer je jedna mina pala direktno u nju. Tenkovi njihovi dolje, jedan je eksplodirao, motor je bio bačen 5-6 metara, od vozača je ostao samo ovaj dio, još se pušilo ujutro kad sam došao sljedeći dan.

Sljedeće, naši vezisti su ušli u njihovu vezu pa su rukovodili njihovim tenkovima. Povuci ih lijevo, povuci ih desno, a ja odmah prenosim da ih čekaju. Tako da njihovi tenkovi nisu mogli doći do izražaja.

Jedino je jedan tenk izašao prema ulici dolje i nisu ga uništili. Tamo je bio jedan desetar, bila mu je još ruka u gipsu, tukli su po njemu ti Zagrepčani, pravo da vam kažem, nisu ništa napravili. Plan je bio drugačiji.

Mi smo veliku pozornost dali policiji. Specijalna policija bi za nas bila ključna. Zbog čega... Mi smo računali da glavna kapija gdje se ulazi, ne glavna, nego sporedna, u park gdje se ulazi. Tu su bili najslabiji. Tu je odmah bila ambulanta. Tu policija treba uskočiti unutra, odmah zauzeti ambulantu, tu su im bila porodice, djeca, sve su ih nagurali unutra. To bi bilo prvo. Drugo, odmah bi ih podijelili na dva dijela. Znači, ovdje je tehnika, a na drugoj strani ljudstvo. Međutim, kad smo mi imali posljednje pripreme, 28. uvečer, oni su rekli – mi nismo dobili odobrenja.

Kad je došao moment upotrebe, specijalci nisu dobili odobrenje iz Zagreba. Nama je jednostavno netko obučen trebao uskočiti unutra. A ovo vam je sve ostalo, to su bili ljudi mobilizirani, koji su vezani. Mi to nismo imali, to je sve mobilizacija vršena na brzinu itd., ali unutra tko bi mogao, to su mogli samo oni. Oni su rekli – ne.

Na zapovjednom mjestu je bio Škarec iz Zagreba, on je bio glavni. Budinski, šef TOO, i ja, zapovjednik obrane grada Bjelovara. I direktno sam zapovijedao ovoj svojoj jedinici.

Pritisak iz Zagreba

Operacija je išla prema planu, ali pritisak je vršen iz Zagreba. Ja sam dva puta sa Stipetićem razgovarao. Veli, prekinite, morate prekinuti. Velim ja, evo sada ćemo mi ovdje prekinuti, a oni će onda tući po nama. Jer oni bježe u zaklon kada mi tučemo. I tako je i bilo. Evo, prekinuli smo, sad ćete čuti što će biti za par minuta. Oni oderi po nama. Je l' slušate? Sluša. Dva puta je tako bilo. I onda je Škarec, on je bio glavni, Budinski je imao sve ove jedinice druge, TOO, jer nije se samo vodila borba za kasarnu, vodila se borba za kasarnu u gradu, vodila se radarska postaja, skladište u Bjelovaru, Barutana, sve se vodilo, on je to sve koordinirao, ja sam ovo ovdje vodio. A Mile Ćuk je došao, ali se povukao. I tada su njih dvojica odlučila, veli, stati nećemo, idemo do kraja. I to je bila najbolja odluka.

I išlo se do kraja. Negdje oko pola šest zove vezista, bio je jedan stariji vodnik vezista, i on se javlja, veli, obustavljamo i predajemo se. I Budinski sada veli, daj mi Kovačevića. Veli ovako, svi na pistu, svi se skinite do pojasa u majice i svi van. Unutra ulazi policija, ulazi hrvatska vojska i dalje će se postupati prema naređenju. Tako je to bilo.

Ova dvojica su istu vožnju bili ubačeni (Budinski i Škarec, op. ur.), odvezeni u zatvor u Zagreb, mislim da su drugi dan odmah pušteni.

ja nisam htio ići u kasarnu. Nisam htio ići iz razloga što sam ja s njima ipak 20 godina bio tu, poznajemo se. Razišli smo se tako kako smo se razišli. Neću da gledam njihovu patnju.

O njihovom stradavanju nije za pričati, ja ne mogu to prihvatiti to što znam kao istinito. Čuo priče da su se oni između sebe potukli, zbog čega i kako, da je došlo do razmirica. Tako sam jednu verziju čuo. Ali, sutradan sam došao kao zapovjednik obrane Bjelovar, išao sam malo grad obići i tako sam došao u kasarnu, kad dođem na kapiju, idem prema onoj glavnoj pisti za parkiranje, vidim na cesti leži oficir bezbjednosti. Polomljena kost mu je iskočila, Vasića, kako je ona udolina, on na škari leži, drži se za ruku i otvorila mu se lubanja. Dolje, u onoj dolinici leži jedan, drži se ovako, sa kombinezonom za tenkiste što su imali. Vidim, Kovačević. Meni je to sada bilo prvo saznanje da su oni stradali. E sad, kako, ima puno priča, teško je tu naći što je konkretno bilo.

Mislilo sam da će se Kovačević predati. Da neće ići ovako daleko. Ja osobno sam mogao njega sa prvim topovskim hicem skinuti jer sam znao točno gdje je, znao sam mu točno za krevet i mogao sam ga skinuti. Nisam. Zato nisam htio jer sam bio uvjeren da će se ipak predati, jer smo mi dosta jaki, ali on se bojava oficira bezbjednosti i one ekipe koja je bila oko njega. Mislim da je to bio glavni razlog. A sljedeće. Njemu su obećavali iz Beograda da će ga poslati u avijaciju. Avijacija mu nije stigla. Onda, njemu su obećali da će dobiti čin generala. To je možda bila njemu neka nada, ali žalosno, pogriješio je. Da se predao, manje bi žrtava bilo i na jednoj i na drugoj strani. Nije shvatio našu snagu, da je tolika.

Gdje je deset tenkova za Zadar

Prešao sam u zapovjedništvo i bio sam načelnik oklopno-mehaniziranih jedinica. To mi je bila dužnost. Ja sam vam sve tenkove raspoređivao, mobilizirao i slao na ratište. Sve do jednoga, mogu vam sada nabrojiti prve tenkove. To je bitno. Prvih deset tenkova koje smo osposobili, koji su ostali u samoj vojarni, popunjeni, upućeni su u Zadar. Došao je jedan iz Zadra, ime njegovo znam, sjetit ću se, došao je, donio je iz Glavnog stožera, gdje je potpisao Tus, da mu se hitno dopusti da za Zadar odveze deset tenkova. Mi smo sve to spremili, spakovali, došle su labudice i on je to odveo u Zadar. Jeste vi nekada čuli za te tenkove?

Mislim da je to bila '93. godina, protuzračna obrana je imala tu svoju jednu feštu. Sa mnom je bio Imro Agotić. Ja kažem, kako vi tamo nikako, srušit će vam Maslenički most. Kako su vam ga mogli srušiti, ja sam vam 10 tenkova poslao. Eduard Maržić se zvao taj koji je to odveo dolje. Da ste te tenkove tamo postavili, do mosta nikad ne bi mogli doći. A veli, kakvi tenkovi, čovječe, tri tenka smo mi samo dobili, kakvih, veli, deset? A gdje je sedam? Prodani negdje.

Kobne pogreške na Barutani

Tragedija na Barutani se nije trebala dogoditi. To je propust, ja ne znam koga, možda Štaba TOO, možda kriznog stožera, a možda je i Zagreb tu kumovao. To ja ne mogu reći. Ne znam, ne mogu reći što je i kako Budinski to zamišljao, međutim, tamo je bio čovjek koji je bio od povjerenja i za službu – svi oni koji su bili postavljeni, i Mihić je bio ovdje na sajmištu njihov – ovaj Tepić, ja sam s njim zadnji put razgovarao, kad sam razgovarao, on je meni samo rekao, mislim da je bio čovjek smiren, rekao mi je – znaš što, Tomšiću, treba u svemu ovome život sačuvati. To znači da je na njega veliki pritisak vršen jer je on tamo bio zapovjednik, on je bio u jednom hangaru sa jednim vojnikom, tu su spavali, sve je bilo minirano i pripremljeno za dizanje. I njega je to patilo, mučilo.

Meni su dečki rekli – držimo ga na nišanu, skinemo ga taj tren. To je bilo bitno. Vojnici su s one strane, vojnici su naši s ove strane. To je 10-20 metara. Zajuriš se unutra, to su specijalci mogli zauzeti u hipu. Mogli su zauzeti transporter. To se moglo u času. Nisu htjeli nego su mislili da će se ovaj predati. Ali su pogriješili. On se nije predao, napravio je to što je napravio.

JNA je očekivala pomoć

Oni su mislili da će im doći pomoć, kao što im je obećana, ali nisu na to pristali. I organizacija naša je počela kako je počela, kad je Jure Šimić ujutro išao na pregovore tamo. To je bilo 29. ujutro, on je išao u 7 sati. Najprije telefonom, ali je onda išao i gore. Onda su sa megafonima pozivali, onda su ovi otvorili vatru na njih. I tada je pala naša komanda. Od predaje nema ništa, otvarajte vatru. Tenkovi, topovi su opalili, prvi meci su bili tenkovni, oni su se raspali dolje, i onda je dinamika bila takva kakva je bila, vodila se sve do popodne i popodne se uključio mislim jedan vod policije, a poslije toga još jedan koji su sa strane Borika, odande malo napredovali pa su onda razdvojili to, tada je već i došla noć, oni su valjda uvidjeli da nema druge, da se moraju predati.

Jastrebovi iz Hrgovljana

Onda svi delić iz Blavnice. Idem ja dok sam još bio u JNA, sjednem u kampanjolu i ja u Hrgovljane gore, tražim tko je tu šef mjesnog odbora i nađem Trogrlić oženio je njegovu kćer. Dođem ja, vele mi, tu je on i ja s njim razgovaram. Rek'o, znaš šta, evo, kao što sada vama pričam, mi smo gore, mi smo naoružani do zuba, tenkovi gledaju prema vama. Jeste vi normalni, ako da netko komandu, ne moram je ja dati, ali dat će onaj iz posade, neka mu rane posadu ili nekoga, raspalit će po vama, uništiti će vam cijelo selo. Dajte te svoje jastrebove smirite jer i ja imam jastrebove. Da i ja svoje mogu smiriti. Veli, bit će tako. I ja idem kod ovoga. I ovoga nađem isto tako. Tako da sam ja to smirio tamo. A što se je tada događalo dok sam ja to radio i obilazio tamo, to mi je poslije Jozo Trogrlić pričao. Sjedili smo u gostioni i pili kavu, veli, znaš šta, ja sam tada bio u Pakracu – on je bio specijalna policija – pozvali su me da dođem, neki potpukovnik se šeta i Hrgovljanima i dolje, veli, treba ga likvidirati, pokupiti i s njim u Bilogoru, i gotovo. Kad je on to meni pričao, meni su se kose digle na glavi. Veli, izvini, ali tako je bilo. Pa kako onda nisi? Veli, kad sam došao u Štab TOO i tamo smo razgovarali, veli Budinski, ne diraj mi tog čovjeka, to je moj. Veli, on te je spasio. Veli, da nisam došao tamo, nestao bi.

Tekst je objavljen u okviru Programa poticanja izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

Podijeli s prijateljima!

Related Posts

OTKOS-10: Ljudi su prodavali krave i stoku da bi kupovali oružje

BY **BJELOVARAC** © 22/12/2022

PIŠE: Željko Brkić Moj je otac bio predsjednik mjesnog odbora HDZ-a Mali Zdenci. Ja sam bio član, samo u to...